

VYBRANÉ KAPITOLY Z FILOSOFIE A ETIKY

U3V

Zuzana Svobodová

Naděje 21. století, inspirace pro současné otázky.
Modely etického uvažování ve 21. století – jejich
prameny, možnosti a hranice.

Základní etické otázky

- **Co mám dělat?** (Co máme činit?)
- **Co stojí za to?** (Co je hodnotné? Co si má člověk osvojit, pochopit, ctít, aby byl člověkem v plném smyslu slova? Co máme v sobě **vytvořit, zostrit, vypěstovat?**) – věcně **předchází** a **podmiňuje otázku první**

Člověka provází etická otázka celý život, opakovaně – nemůže se této otázce vyhnout (jen ji ne/řešit); **naše jednání vždy odpovídá.**

K podstatě etiky

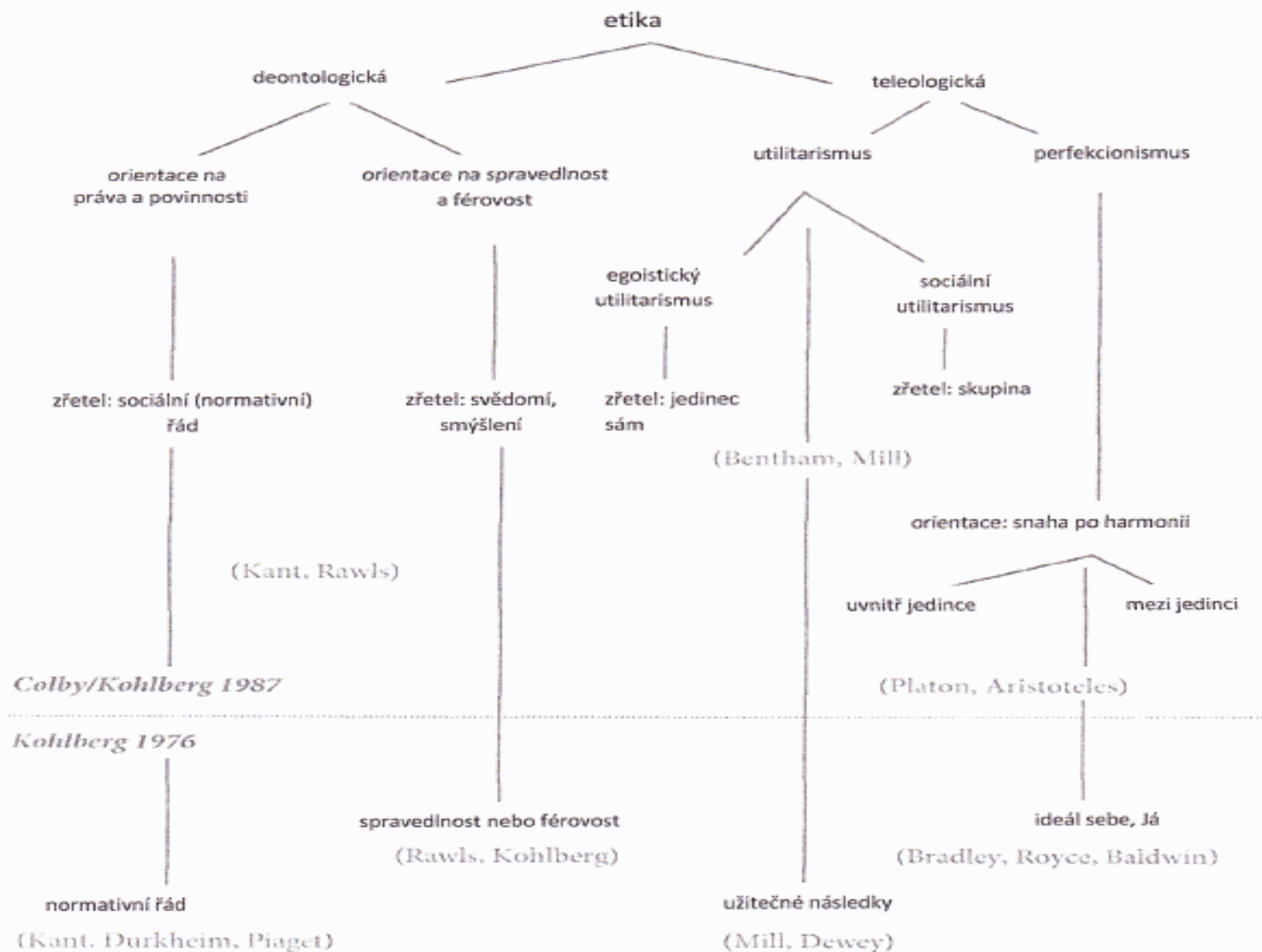
- „Etika neučí přímo, co se za daného stavu věcí má zde a nyní stát, nýbrž učí všeobecně, jak je **utvářeno** to, co se vůbec má stát. ... neučí hotovým soudům, nýbrž ... „**souzení**“.“

(Hartmann, N. *Struktura etického fenoménu*. Praha: Academia, 2002, s. 25)

- pro morální povahu člověka je požadavkem „**účastnit se** bohatosti světa, **být vnímavý** ke všemu **významnému**, být **otevřen** všemu **smysluplnému a hodnotnému**“.(s. 30)

K podstatě etiky

*„**Filosofická etika** není kazuistikou a nesmí se jí nikdy stát. Zabíla by tím v člověku právě to, co v něm má **probudit** a vychovat – **tvořivý**, spontánní, **živý** vnitřní styk člověka s tím, **co má být**, co je hodnotné o sobě. ... praktická právě jen tak, že **praktické v člověku** – tzn. to **aktivní** a duchovně produktivní v něm – **pěstuje** [péče!], chová a činí vyzrálým. Jejím cílem není zbavit člověka svéprávnosti a sevřít ho do schématu, nýbrž povznést ho k plné **svéprávnosti** a ke schopnosti být **zodpovědný**. Teprve svéprávností se člověk stává opravdu člověkem.“* (Hartmann, N., op. cit., s. 26)

Zpracováno dle: Herzig, Bardo. 1998. *Förderung ethischer Urteils-und Orientierungsfähigkeit*. Münster, s. 141.

Hans Jonas (1903–1993)

Princip odpovědnosti

- proti etice zaujaté člověkem a jeho vztahy staví etiku vztahu k přírodě a budoucnosti
- snaha probudit odpovědnost za budoucí generace
- Jonasův kategorický imperativ:

Jednej tak, aby účinky tvého konání byly ve shodě s autentickým lidským životem, aby nebyly destruktivní pro život budoucí. Při svém současném rozhodování mysli na budoucí dobrý stav člověka!

Každá zranitelnost a bezmoc vyvolává odpovědnost. (model odpovědnosti je odpovědnost rodičů)

Stále výzva k tvořivému bytí – k rozumné svobodné tvorbě

- **výzva k tvořivé svobodě osobního bytí, proti rezignaci na svobodnou tvorbu rozumného tvora**
- **etapy tvořivého procesu: preparace, inkubace, inspirace, verifikace**

Principy v rámci univerzity

- *Etický kodex Univerzity Karlovy*: <https://cuni.cz/UK-9490.html>
- principy:
 - akademické svobody
 - úsilí o autentické dobro
 - šíření pravdy
 - odpovědnost vůči sobě navzájem, vůči národnímu i mezinárodnímu společenství, vůči životnímu prostředí
 - člověk má konat dobro, ne zlo
 - tzv. zlaté pravidlo: „Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy jednejte s nimi. Co nechcete, aby jiní dělali vám, nedělejte vy jim.“

Principy v rámci univerzity

- respekt k lidským právům a základním svobodám: právo na život a zdraví, nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti, svoboda myšlení, svědomí, náboženského vyznání a projevu, svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby
- zásady kolegiality a akademické spolupráce
- svoboda slova a kritického myšlení, samostatného bádání, svobodná výměna názorů a informací
- kritické podněty věcně podložené, kritika a alternativní názor se uplatňuje korektně

Principy v rámci univerzity

- svým jednáním se nedopustit ničeho, co by mohlo poškodit její dobré jméno Univerzity Karlovy
- odmítání diskriminace na základě rasy, etnického původu, národnosti, ideologie, náboženského vyznání, víry, světového názoru, věku, pohlaví, sexuální orientace, fyzického handicapu, jazyka, sociálního původu nebo majetkových poměrů
- vůči všem se jedná s respektem, bez ohledu na sociokulturní odlišnosti
- princip rovného přístupu a rovných příležitostí.
- odmítání jakékoliv formy sexuálního obtěžování

Principy v rámci univerzity

- podpora pozitivního přístupu k osobám se specifickými potřebami
- znalosti a dovednosti soustavně prohlubovat a vhodným, přiměřeným způsobem je sdílet v rámci akademické obce a využívat ke společensky prospěšným účelům
- přiměřenost a únosná míra svých pracovních nebo studijních závazků na univerzitě i mimo ni
- čestnost, spravedlnost, kolegiálnost a otevřenost

Principy v rámci univerzity

- „Student se nedopouští plagiátorství, při kontrolách studia nepodvádí a nedává příležitost k podvádění druhým. Práci jiných nevydává za svou. Neznevažuje výsledky své práce, práce svého vyučujícího či jiných.“
- „Student se nedopouští autoplagiátorství, opakovaného užití vlastní dřívější práce bez náležitého uvedení citací včetně autorství.“
- „Studenti, ani pracovníci univerzity nevyužívají služeb psaní prací na zakázku (praktiky označované „academic ghostwriting“), ani je sami nenabízejí.“

Principy v rámci univerzity

- přezkoumatelnost postupů i výsledků vědecké a tvůrčí práce
- účelnost a efektivnost využívání prostředků
- odpovědnost vůči společnosti, zaměstnavateli i investorům
- zásada ochrany duševního vlastnictví, a to jak při vlastní práci, tak i při nakládání s tvorbou druhých
- plná odpovědnost, nestrannost, snaha o objektivitu

Principy v rámci univerzity

- Imatrikulační slib: „Slibuji, že budu **řádně vykonávat práva a plnit povinnosti** člena akademické obce Univerzity Karlovy. Slibuji, že **uchovám v úctě slavnou humanistickou a demokratickou tradici Univerzity Karlovy**, budu **dbát jejího dobrého jména** a budu **studovat tak, aby má činnost přinášela všestranný užitek.**“
- Studijní a zkušební řád: <https://cuni.cz/UK-146.html#14>

Principy v rámci fakulty

- <https://www.lf3.cuni.cz/3LF-946.html>
- **Slib mlčenlivosti:** „Slibuji, že budu zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, zejména týkajících se pacientů, které se dozvím v souvislosti se získáváním znalostí potřebných pro dosažení akademického titulu na 3. lékařské fakultě.“

Principy v rámci fakulty

Sponse absolventů studia bakalářského studijního programu na UK:

Promotor: Vážení absolventi, vykonali jste s úspěchem zkoušky, které jsou zákonem předepsány k prověření vědomostí těch, kdož chtějí dosáhnout titulu a hodnosti bakaláře. Předstupujete nyní před nás se žádostí, abychom vám v tomto slavnostním shromáždění udělili hodnost, o níž se ucházíte. Dříve však musíte složit **slib, že se vždy budete chovat tak, jak to od vás vyžaduje vaše příslušnost k této univerzitě**, daná hodností, již nabudete, a jak to i my od vás očekáváme.

Slíbíte tedy: (všichni povstanou)

Především, že **trvale uchováte ve vděčné paměti tuto univerzitu**, na níž dosáhnete hodnosti bakaláře, a že **budete podle svých sil podporovat její činnost a zájmy**, dále, že **hodnost, kterou vám udělím, uchováte bez poskvrny a bez úhony**. Konečně, že **znalosti, které jste na fakultě získali, poslušni příkazu fakulty a univerzity, využijete jen ve prospěch lidstva a k dobru lidí**.

Poděkování a pozvání

Vážení studující U3V *Vybrané kapitoly z filosofie a etiky*
v akademickém roce 2024-2025,
děkuji za Váš zájem o tento kurz a za projevenou iniciativu
v průběhu celého akademického roku.
Jsem ráda, že příští rok mohu nabídnout nový kurz s názvem
[Česká filosofie](#).
Budu se těšit na viděnou v říjnu 2025.
S přáním krásného prožití léta,
Zuzana Svobodová